

Monumentnummer*: 514122

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 03 september 2001
Kadaster deel/nr 82678/179

Woonplaats* Appelscha
Gemeente* Ooststellingwerf
Provincie* Fryslân

Locatiennaam Appelscha
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Makkinga
Sectie* I
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 531

Omschrijving**

Inleiding

De BOERDERIJ van het gelede bouwtype is gebouwd als modelboerderij.

Opdrachtgevers waren de heren O. en F. van den Bosch, die verschillende boerderijen in de omgeving bezaten. Het ontwerp was in 1913 getekend door O.M. Meek uit Donkerbroek (bestek 41) en de bouw werd in 1914 in Vernieuwingsstijl gerealiseerd door de aannemer G. Hoekstra uit Appelscha, naar de moderne inzichten inzake de bedrijfsvoering en -hygiëne.

De boerderij ligt op een royaal erf met rond het voorhuis een tuin, zonder bijzondere aanleg, maar met een solitaire beuk, en ligt in het verlengde van de Bruggelaan, die voor de boerderij afzwenkt: een deel van de oorspronkelijke bomenlaan en van de klinkerbestrating is bewaard gebleven. Op een onbekend tijdstip, vermoedelijk na een brand, is het schuurgedeelte gewijzigd en gedeeltelijk gebruikt als stal met een hooizolder, waaraan voorheen een hijsinstallatie was bevestigd als bij boerderijen van het Ame-rikaanse type.

In 1976 is de achterzijde van deze schuur doorgebroken als doorgang naar een loopstal: de verbinding en de loopstal vallen buiten de bescherming van rijkswege evenals de verspreid op het erf staande schuren, wegens te geringe ouderdom.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De gelede bouw is van de lengte-variant: de plattegrond bestaat uit een L-vormig dwarsgeplaatst woonhuis, met in de lengte daarachter de stal en haaks daarop een schuur. Het woonhuis bestaat uit één bouwlaag met een verdieping in de kap. De overstekende samengestelde kap is belegd met rode ongeglazuurde pannen. Het opgaande muurwerk, spouwmuren in bruine bakstenen met snijvoegen, heeft een trasraam met een rollaag. Vanaf de bovendorpel van de vensters zijn de gevels gepleisterd met uitzondering van de decoraties zoals ontlastingsbogen, banden, de gevellijst en de hoeken van de bouwvolumes. Bijna alle lichtopeningen zijn H-vensters met twee-, vier-, of zesruits bovenlichten met geel matglas.

De noordgevel wordt geleed door een topgevel en een langsgevel met de toegang in de krimp. Aan de topgevel onder zadeldak is een erker met een drie-lichtvenster en in de zijmuren zijn kleine tweeruits bovenlichten. Op de erker is een balkon met een gepleisterde versierde borstwering en een ijzeren balustrade; de doorgemetselde en gepleisterde hoekkolommen van de erker dienen als voet voor ijzeren zuiltjes waarop het dakoverstek boven het balkon rust. De geveltop is uitgevoerd in schoon metselwerk; de topvulling van het overstek is voorzien van een houten bekleding. De hoofdingang in de krimp is onder een afdak met aan één zijkant een driehoekige ajourvulling; de muurstijl is met diepreliëf versierd. Voor de deur is een gemetselde stoep met een muurtje waarop een houten balustrade rust. De oorspronkelijke deur met geslepen glasruitjes en bovenlicht heeft een bijpassende deurschel. De langsgevel heeft een drielichtsvenster. De gootlijsten onder de dakschilden rusten op gesneden korbeeltjes. Op het noordelijk dakschild staan een kajuit onder zadeldak met houten geveltop en een schoorsteen met sierlijke schoorsteenpot.

De oostelijke zijgevel heeft een T-venster en een kruisvenster, de tweede bouwlaag een tweelicht achtruitsvenster met ruitvormige bakstenen versieringen aan weerszijden. Onder het wolfeind is een gevellijst met een ruitvormige decoratie in bruine en gele bakstenen.

De westelijke zijgevel heeft een H- en een kruisvenster boven een provisiekelderraam. Op het dakschild staat een sierlijke gemetselde schoorsteen.

Tussen het woonhuis en de eigenlijke stal is een verbindingsstuk, waarvan de dakschilden enigszins zijn opgetrokken; het muurwerk heeft aan de oost- en westzijde veranderingen ondergaan als gevolg van in pandige functiewijzigingen. Het relatief lage verbindingsdeel en de stal zijn opgetrokken in één bouwlaag van bruine bakstenen, onder een doorgaand zadeldak belegd met rode ongeglazuurde Hollandse pannen. De stal is zeven raamtraveeën diep; de stalramen zijn getoogde ijzeren zesruitsvensters met een naar binnenvallend bovendeel. De muren zijn recentelijk voorzien van vier steunberen aan de zuidzijde.

Het schuurgedeelte, op rechthoekige plattegrond, staat haaks op de stal en heeft een zadeldak belegd met rode Hollandse pannen. De gemene muur met de stal is over de gehele breedte van de schuur opgemetseld in bakstenen; de korte gevels zijn grotendeels van hout met uitzondering van het laatste gedeelte: de oorspronkelijke wagenstalling is later verbouwd tot veestalling waarbij de bakstenen muren enigszins verhoogd zijn.

Het INTERIEUR van de boerderij bevat nog enkele oorspronkelijke onderdelen, zoals het tochtportaal, de deuren en de trap. In de stal is de Hollandse stallingswijze toegepast met in de voergang op enkele plaatsen resten van een lorriespoortje. De stal heeft een lichtconstructie met trekstangen; in de met kraalhouten afgetimmerde zolder zijn drie schuiven t.b.v. de luchtventilatie via de voormalige ventilatieopbouwen op de nok en twee lichtschachten voor daklichtopeningen.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De boerderij uit 1914 is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als typologisch voorbeeld van de vernieuwing in de landbouwbedrijfsvoering,
- vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteit van het ontwerp,
- vanwege de redelijke mate van architectonische oorspronkelijkheid van de hoofdvorm van het exterieur en van de detaillering,
- vanwege de hoge mate van herkenbaarheid van de typologische bijzonderheden van schuur, de stal en de structuur van het woonhuis,
- vanwege het belang van het object voor de streek,
- vanwege de hoge mate van uitzondering van dit boerderijtype in de regio.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Boerderij(M1)